

## Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 kap. i polislagen

### INLEDNING

#### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 kap. i polislagen (RP 223/2018 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

#### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Marja-Leena Härkönen, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Johannes Heikkonen, justitieministeriet
- regeringssekreterare Teija Pellikainen, försvarsministeriet
- regeringsråd Jenni Rantio, kommunikationsministeriet
- polisinspektör Konsta Arvelin, Polisstyrelsen
- professor Sakari Melander.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Brottspåföljdsmyndigheten
- centralkriminalpolisen
- skyddspolisen
- Tullen
- Trafiksäkerhetsverket
- Kommunikationsverket.

Inget yttrande av

- Finavia Abp.

### PROPOSITIONEN

I denna proposition föreslås det att polislagen ändras. Till lagen fogas bestämmelser som ger polisen större befogenheter än för närvarande att ingripa i modellflygplans och obemannade luftfartygs färd. Det ska enligt förslaget vara möjligt att ingripa om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott eller avbryta ett redan påbörjat brott, bevaka särskilda övervakningsobjekt, trygga säkerheten vid polisuppdrag eller viktiga statliga evenemang, trygga åtgärder på en olycksplats eller skydda den personliga integriteten hos den som är föremål

## Betänkande FvUB 23/2018 rd

för en åtgärd. Vid ett ingripande ska det få användas behövliga maktmedel eller sådana tekniska anordningar som inte orsakar mer än ringa olägenhet för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät. Enligt förslaget får polisen behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med användningen av ett modellflygplan eller ett obemannat luftfartyg.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

#### *Myndigheters behörighet att ingripa i obemannade luftfartygs färd*

Enligt utskottet är det nödvändigt att myndigheterna har tillräcklig behörighet att förbereda sig inför nya typer av hot mot säkerheten och att agera i förekommande fall. Användningen av modellflygplan och obemannade luftfartyg har ökat, och deras prestanda har utvecklats. De utgör därför ett nytt och större hot mot säkerheten, och det är i första hand polisen som ska bemöta det hotet. Polislagen (872/2011) saknar en uttrycklig behörighetsbestämmelse om ingripande i modellflygplans och obemannade luftfartygs färd.

Utskottet konstaterar att riksdagen redan har godkänt en lag om Gränsbevakningsväsendet (FvUB 16/2018 rd – RP 201/2017 rd) och en lag om Försvarsmakten (FsUB 1/2018 rd — RP 72/2018 vp) med behörighetsbestämmelser som ger gränsbevakningsmännen och Försvarsmakten rätt att ingripa i modellflygplans och obemannade luftfartygs färd. I en proposition (RP 222/2018 rd) om Brottspåföljdsmyndigheten, som för närvarande behandlas i riksdagen, föreslås dessutom att myndigheten ska ha behörighet att ingripa i modellflygplans och obemannade fordons och farkosters färd på eller ovanför ett fängelseområde. Grundlagsutskottet har lämnat förvaltningsutskottet ett utlåtande om propositionen rörande gränsbevakningsmännens befogenheter (GrUU 6/2018 rd).

För att bestämmelserna ska vara konsekventa och myndighetssamarbetet fungera är det viktigt att beredningen av den föreliggande propositionen och de tidigare nämnda propositionerna har skett så att de olika myndigheternas befogenheter har utformats så likartat som möjligt. Utskottet understryker också i det här sammanhanget vikten av att myndigheterna har en överensstämmande lägesbild. Men eventuella särskilda behov inom respektive sektor måste dock tillmätas betydelse. För polisens vidkommande gäller det i synnerhet agerande på allmän plats. Utskottet konstaterar att med beaktande av polisens agerande på allmän plats kan befogenheterna inte på samma sätt begränsas till en specifik plats eller till närheten till en sådan plats på samma sätt som i fråga om Gränsbevakningsväsendets, Försvarsmaktens och Brottspåföljdsmyndighetens befogenheter.

#### *Polisens befogenheter*

Polisen kan med stöd av 167 § 1 mom. i polislagen (864/2014) för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och för utförandet av räddningsuppgifter eller när säkerheten vid viktiga statliga evenemang ska tryggas förbjuda ett luftfartyg att starta, beordra ett luftfartyg att landa, kräva identifiering, bestämma flygriktningen och flyghöjden eller på något annat sätt ingripa i luftfar-

## Betänkande FvUB 23/2018 rd

tygets färd. Bestämmelsen i 167 § kan inte på ett naturligt sätt tillämpas på obemannade luftfartyg, som till exempel inte lyder under någon flygledning. Ett modellflygplan är inte heller ett sådant luftfartyg som avses i luftfartslagen. De föreslagna ändringarna kompletterar bestämmelserna i luftfartslagen.

I polislagens 2 kap., som gäller polisens allmänna befogenheter, föreslås det en ny 11 a § med bestämmelser om polisens rätt att ingripa i modellflygplans och obemannade luftfartygs färd. En polisman har enligt förslaget rätt att tillfälligt omhänderta ett modellflygplan och ett obemannat luftfartyg, hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Omhändertagandet kan också ske för att förebygga brott eller avbryta ett redan påbörjat brott. En sådan situation kan enligt propositionsmotiven uppkomma till exempel när någon som befinner sig på ett ställe som skyddas av hemfriden blir fotograferad från ett modellflygplan eller ett obemannat luftfartyg. Dessutom ska polisen kunna ingripa i modellflygplans och obemannade luftfartygs färd för att bevaka särskilda övervakningsobjekt, trygga säkerheten vid polisuppdrag eller viktiga statliga evenemang, trygga åtgärder på en olycksplats eller skydda den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd.

Utskottet understryker att det ska vara möjligt att ingripa i ett modellflygplans eller ett obemannat luftfartygs färd bara om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Det här innebär att tröskeln för att utnyttja befogenheten är högre än exempelvis för att stoppa eller flytta ett fordon (2 kap. 11 § i polislagen). Utskottet påpekar att också när den föreslagna befogenheten utnyttjas ska de allmänna principerna för polisens verksamhet iaktas såsom respekten för de grundläggande och mänskliga rättigheterna, proportionalitetsprincipen, principen om minsta olägenhet och ändamålsbundenhetsprincipen.

Vid ett ingripande får det användas behövliga maktmedel eller sådana tekniska anordningar som inte orsakar mer än ringa olägenhet för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät. Anordningen får användas endast så länge det är nödvändigt för att utföra åtgärden. Enligt utredning kan det till exempel handla om anordningar med vars hjälp det går att störa kontakten mellan modellflygplanet eller det obemannade luftfartyget och dess styrsystem eller ta över styrningen av en flyganordning. Enligt utskottet är det viktigt att förslaget är teknikneutralt och att tekniska anordningar endast får användas av polismän som fått lämplig utbildning för detta.

Syftet med de föreslagna ändringarna är att öka säkerheten i samhället. Polisens förmåga att reagera på det säkerhetshot som modellflygplan och obemannade luftfartyg utgör är bristfällig för närvarande. Utskottet finner det synnerligen viktigt att bestämmelserna om polisens befogenheter vid rätten att ingripa uttryckligen formuleras exakt och noggrant avgränsande. Antagligen leder förslaget till färre farliga situationer och färre skador på egendom och andra skador som flygning med sådana anordningar som avses här kan orsaka. Polisen kan bättre än för närvarande förhindra brott som begås med anordningarna. Förslaget väntas ha positiva konsekvenser för en störningsfri och säker flygtrafik eftersom polisen effektivare än tidigare kan ingripa i olovliga flygningar med modellflygplan och obemannade luftfartyg i närheten av flygfält.

Utskottet understryker att en polisman på det sätt som föreslås bör ha rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med användning-

## Betänkande FvUB 23/2018 rd

en av ett modellflygplan eller ett obemannat luftfartyg, i syfte att ingripa i modellflygplanets eller det obemannade luftfartygets färd eller för att identifiera en del i dess helhetssystem och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter ska utan dröjsmål utplånas efter åtgärden, om inte något annat föreskrivs i lag.

Kommunikationen mellan ett luftfartyg och fjärrstyrningsplatsen innehåller oftast inte uppgifter som kan kopplas till en fysisk person, enligt vad utskottet erfar. Om ett modellflygplan eller obemannat luftfartyg styrs med till exempel en mobiltelefon eller dator, omfattar behandlingen av radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna emellertid uppgifter med vars hjälp personen kan identifieras. Regleringen är betydelsefull med avseende på skyddet för privatlivet och för förtroliga meddelanden i 10 § i grundlagen. Det kan vara fråga om ett ringa och i tid begränsat intrång i skyddet för förtroliga meddelanden. Utfrågningen av sakkunniga i utskottet har gett vid handen att regleringen kan anses saklig också i detta avseende. Utskottet konstaterar vidare att riksdagen nyss har godkänt motsvarande ändringar i gränsbevakningslagen och lagen om försvarsmakten.

Enligt 15 c § 1 mom. i lagen om försvarsmakten ska försvarsmakten på förhand underrätta en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef om ett beslut enligt vilket Försvarsmakten avser att på allmän plats använda befogenheterna att ingripa i ett obemannat luftfartygs färd. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2019. När ärendets art kräver det ska ingripandet i modellflygplanets eller det obemannade luftfartygets färd utföras av polisen eller under polisens allmänna ledning. Också detta kräver enligt utskottet nödvändigt en precisering av bestämmelsen om polisens befogenheter.

### *Lagstiftningen behöver ändras*

Utskottet noterar att det i den föreliggande propositionen och i de tidigare propositionerna om Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten har föreslagits myndighetsbefogenheter endast i fråga om obemannade luftfartyg. I propositionen om Brottspåföljdsmyndighetens befogenheter (RP 222/2018 rd) föreslås bestämmelserna emellertid gälla alla obemannade fordon. Utskottet har informerats om att man i beredningen ansett att luftfartygen bör prioriteras i det här skedet. Utskottet ser det som motiverat att säkerhetsmyndigheterna inom sina olika uppgiftsområden utreder och bereder lämpliga bestämmelser som gör det möjligt att ingripa i också andra obemannade fordon än obemannade luftfartygs färd.

Sammantaget sett anser förvaltningsutskottet att de föreslagna ändringarna behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget såsom framgår av detta betänkande. Utskottet gör en teknisk korrigering i 2 kap. 11 a § 1 och 2 mom. i den finska lagtexten. Ändringen påverkar inte den svenska texten. Dessutom ändrar utskottet i 4 mom. i samma paragraf "Kommunikationsverket" till "Transport- och kommunikationsverket" med hänvisning till den reform som genomförts på kommunikationsministeriets förvaltningsområde (RSv 102/2018 rd – RP 61/2018 rd och RP 104/2018 rd).

## Betänkande FvUB 23/2018 rd

### FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 223/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)*

### Utskottets ändringsförslag

## Lag

### om ändring av 2 kap. i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i polislagen (872/2011) 2 kap. 11 § 2 mom. och 17 § 1 mom. och  
*fogas* till 2 kapitlet nya 11 a och 15 a § som följer:

#### 2 kap.

#### Allmänna befogenheter

#### 11 §

#### *Stoppande och flyttning av fordon*

---

Bestämmelser om övervakning av vägtrafik finns i vägtrafiklagen (267/1981) och bestämmelser om när ett luftfartyg kan beordras att landa finns i luftfartslagen (864/2014).

#### 11 a §

#### *Ingripande i modellflygplans och obemannade luftfartygs färd*

En polisman har rätt att tillfälligt omhänderta ett i 2 § 1 mom. 21 punkten i luftfartslagen avsett modellflygplan och ett i 22 punkten i det momentet avsett obemannat luftfartyg, hindra dess användning eller annars ingripa i dess färd, om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott eller avbryta ett redan påbörjat brott, bevaka särskilda övervakningsobjekt, trygga säkerheten vid polisuppdrag eller viktiga statliga evenemang, trygga åtgärder på en olycksplats eller skydda den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd.

En polisman får i de situationer som avses i 1 mom. använda en teknisk anordning som inte orsakar mer än ringa olägenhet för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät. En teknisk anordning får användas om det är försvarligt med hänsyn

## Betänkande FvUB 23/2018 rd

till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farlig modellflygplanets eller det obemannade luftfartygets verksamhet är och vilka resurser som står till förfogande samt med hänsyn till övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen. Anordningen får användas endast så länge det är nödvändigt för att utföra åtgärden. En teknisk anordning får användas endast av en polisman som fått lämplig utbildning för detta.

En polisman har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med användningen av ett modellflygplan eller ett obemannat luftfartyg, i syfte att ingripa i modellflygplanets eller det obemannade luftfartygets färd eller för att identifiera en del i dess helhetssystem och för att fastställa dess position. Sådana uppgifter ska utan dröjsmål utplånas efter åtgärden, om inte något annat föreskrivs i lag.

Transport- och kommunikationsverket ska underrättas om användningen av en teknisk anordning, om inte detta är uppenbart onödigt med hänsyn till den olägenhet som antagligen kommer att orsakas eller har orsakats för radiokommunikation eller annan kommunikation eller för ett allmänt kommunikationsnät, eller det av orsaker som hänför sig till polisens taktiska eller tekniska metoder är uppenbart befogat att inte underrätta Transport- och kommunikationsverket.

Över ett ingripande i ett modellflygplans eller ett obemannat luftfartygs färd ska det upprättas ett protokoll eller någon annan handling.

### 15 a §

#### *Hanteringen av omhändertagna modellflygplan och obemannade luftfartyg*

Ett modellflygplan eller obemannat luftfartyg som med stöd av 11 a § har omhändertagits av polisen ska återlämnas till ägaren utan obefogat dröjsmål, om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag.

### 17 §

#### *Användning av maktmedel*

I tjänsteuppdrag får en polisman använda maktmedel som behövs och kan anses försvarliga för att bryta motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, hindra att en frihetsberövad flyr, avlägsna ett hinder, ingripa i ett modellflygplans eller ett obemannat luftfartygs färd eller förhindra ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse. Frågan om maktmedlen kan försvaras ska bedömas utifrån hur viktigt och brådskande uppdraget är, motståndets farlighet, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen.

-----

Denna lag träder i kraft den 20 .

-----

## **Betänkande FvUB 23/2018 rd**

Helsingfors 15.1.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf  
vice ordförande Timo V. Korhonen cent  
medlem Pertti Hakanen cent  
medlem Mika Kari sd  
medlem Sirpa Paatero sd  
medlem Juha Pylväs cent  
medlem Veera Ruoho saml  
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå  
medlem Matti Semi vänst  
medlem Mari-Leena Talvitie saml  
ersättare Lasse Hautala cent  
ersättare Ulla Parviainen cent.

Sekreterare var

plenarråd Henri Helo.